

Hvem har ansvaret for å tilrettelegge?

Både barnehageeier og kommunen har et ansvar for å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med nedsatt funksjonsevne.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 06.06.2018

Både barnehageeier og kommunen har et ansvar for å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med nedsatt funksjonsevne.

Barnehageeiers ansvar

Barnehagen skal tilpasse tilbudet ut fra blant annet barnets funksjonsnivå. Det følger av barnehageloven § 2 tredje ledd.

Rammeplanen sier at barnehagen skal «sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet inkluderende og likeverdige tilbud». Videre sies det at barnehagen «skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Tilretteleggingen skal vurderes underveis og justeres i tråd med barnets behov og utvikling».

Barnehageeier har dermed et selvstendig ansvar for at også barn med nedsatt funksjonsevne får et barnehagetilbud som er i tråd med loven. Men ansvaret til barnehageeier er avgrenset til hva barnehagen kan gjøre innenfor det ordinære barnehagetilbudet.

Kommunens ansvar

Kommunens plikt til å tilrettelegge barnehagetilbudet gjelder der hvor tilretteleggingsbehovet er større enn det

som barnehageeier kan gjøre innenfor det ordinære barnehagetilbudet.

Kommunen må vurdere om barnehagens samlede kompetanse, bemanning, fysiske utforming osv. er tilstrekkelig til å gi barnet et egnet individuelt barnehagetilbud som er i samsvar med barnehageloven og rammeplanen. Kommunen må gjøre en konkret og individuell vurdering av barnehagetilbudet, barnets funksjonsevne og tilpasningsbehov, og hvordan barnehagetilbudet kan tilrettelegges for å avhjelpe barnets behov. I vurderingen skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Vedtak om tilrettelegging

Kommunen må fatte vedtak om tilrettelegging etter barnehageloven § 37. Det er ikke gitt bestemmelser i barnehageloven for hva et vedtak om tilrettelegging skal inneholde. Det er forvaltningslovens regler om vedtak som gjelder. Det er viktig at vedtaket er godt begrunnet og at det fremkommer av vedtaket hva tilretteleggingen skal gå ut på.

Uforholdsmessig byrde

Kommunens tilretteleggingsplikt i en enkeltbarnehage gjelder ikke dersom tiltaket er en uforholdsmessig byrde for kommunen. Det står i barnehageloven § 37. Dette er kun ment å være en snever sikkerhetsventil. Det betyr at kommunen har begrenset adgang til å avvise et ønske om tilrettelegging i en enkeltbarnehage med begrunnelse i at tiltaket innebærer en uforholdsmessig byrde for kommunen. Det er altså kun i unntakstilfeller at kommunen kan avvise et ønske om tilrettelegging på bakgrunn av denne begrensningen.

I vurderingen av om noe er uforholdsmessig skal det særlig legges vekt på tilretteleggingens effekt for å bygge ned funksjonshemmende barrierer, de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen og virksomhetens ressurser.

Momenter i en slik vurdering kan være hvilken effekt tiltaket vil ha for barnet veid opp mot kostnadene for kommunen og i hvilken grad det er mulig å gjennomføre tiltaket i barnehagen. Hva som er en uforholdsmessig byrde må vurderes konkret i hver sak. Det skal ikke foretas en tradisjonell «kostnad-nytte vurdering», jf. merknaden til likestillings- og diskrimineringsloven § 20 (Prop. 81 L (2016-2017) s. 327).

Som utgangspunkt må det aksepteres at individuell tilrettelegging gir økte kostnader for kommunen. Det må også tas med i vurderingen om andre kan ha nytte av tiltakene i form av bedret tilgjengelighet og om offentlige støtteordninger vil dekke deler av kostnadene. Det kan likevel tenkes at et tiltak med svært høy kostnad for kommunen og svært liten effekt for barnet vil kunne anses som en uforholdsmessig byrde.

Dersom kommunen kommer til at det er en uforholdsmessig byrde å tilrettelegge barnehagetilbudet i en enkeltbarnehage, må kommunen tilby barnet plass i en annen barnehage, hvor barnehagetilbudet kan tilrettelegges. Kommunen kan ikke bruke «uforholdsmessig byrde» som grunn til ikke å tilby barnet en barnehageplass i det hele tatt. Det har kommunen plikt til, uavhengig av økonomi.

Universell utforming

Kommunens ansvar må avgrenses mot barnehageeiers plikt til universell utforming (se likestillings- og diskrimineringsloven § 17). Virksomheter som er rettet mot allmennheten har en plikt til universell utforming. Dette betyr at alle barnehager er ansvarlige for å tilrettelegge og tilpasse de fysiske omgivelsene slik at barnas brukerforutsetninger i størst mulig grad ivaretas uten særløsninger.

Plikten til universell utforming gjelder det fysiske miljøet, for eksempel bygg, innretninger og uteområder. Den individuelle tilretteleggingen skal utfylle plikten til generell tilrettelegging. Kommunens tilretteleggingsplikt etter barnehageloven § 19 g innebærer altså at kommunen ikke har plikt til å finansiere tilrettelegging som følger av andre bestemmelser i barnehageloven eller av annet regelverk, for eksempel plan- og bygningsloven.

Tilrettelegging i privat barnehage

Dersom barnet går i en privat barnehage kan ikke kommunen pålegge den private barnehagen å tilrettelegge barnehagetilbudet etter barnehageloven § 37. Kommunen må inngå en avtale med barnehagen om dette. Om den private barnehagen kan anses som part og ha klagerett, må vurderes konkret i hver sak. Både kommunen og den private barnehagen må ta hensyn til hva som er det beste for barnet i de avgjørelser som tas. De bør strekke seg langt for å få til en avtale, særlig dersom barnet allerede går i barnehagen. Hvis det ikke lar seg gjøre å inngå en avtale mellom kommunen og den private barnehagen, må kommunen tilrettelegge barnehagetilbudet i en annen barnehage, slik at barnet får et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud.

Tilskuddsordning i kommunene

Tidligere, fram til overgangen til rammefinansiering i 2011, var det etablert et statlig øremerket tilskudd til barn med nedsatt funksjonsevne. Tilskuddet ble fordelt til kommunene, og barnehagene kunne søke om tilskudd fra kommunen. Tilskuddet er nå avviklet og kommunene er ikke pliktige til å ha noen form for søknadsordning. Kommuner som ønsker det, kan fortsatt ha en ordning hvor det søkes om tilskudd, men dette fratår ikke kommunene plikten til å fatte vedtak etter barnehageloven § 37.